

ZPRÁVY

Centrum základního výzkumu školního vzdělávání zpráva o řešení projektu LC 06046 za rok 2006

Následující zpráva stručně informuje čtenáře o řešení projektu v roce 2006. Připomínáme, že v rámci prestižního programu rozvoje vědy a výzkumu MŠMT ČR získala Pedagogická fakulta UK podporu pro projekt „*Centrum základního výzkumu školního vzdělávání*“. Projekt byl připraven v roce 2005, postoupil do veřejné soutěže a získal grant na dobu řešení 31. 3. 2006 – 31. 12. 2010. Na programu Centra se podílejí vědeckovýzkumná pracoviště dvou významných pedagogických fakult, *Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a Centrum pedagogického výzkumu Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně*. Pražské pracoviště je koordinátorem celého projektu.

Centrum zahájilo řešení v březnu minulého roku, kdy se stabilizovaly řešitelské týmy, byla ustavena Rada Centra, konkretizovány dílčí aktivity a výstupy.

V roce 2006 ve sledovatelské fázi projektu Centra byly prohloubeny teoretické a metodologické základy výzkumu školního vzdělávání na základě kritické analýzy relevantní mezinárodní i domácí literatury. Zpřesněna byla metodologie řešení projektu, publikovány vstupní studie ve všech sedmi dílčích cílech v prvním čísle nového bulletinu *Orbis scholae*, vydávaného Centrem. Byly publikovány dvě zásadní metodologicky orientované monografie, zabývající se: a) mezinárodními komparacemi b) výzkumem výuky založeným na analýze videozáznamu. Dále byly publikovány čtyři monotematické sborníky, zaměřené na klíčové a aktuální problémy školního vzdělávání: a) inspirace pro školní vzdělávání ze zahraničí b) kurikulum základní školy c) výzkum učebnic d) osvojování cizích jazyků v raném věku. Mezinárodní kolokvium organizované Centrem přineslo nové poznatky o transformaci a současných problémech vzdělávacích systémů čtyř zemí Visegrádské skupiny a konkretizovalo společný metodologický rámec pro srovnávací analýzu. Dále byly provedeny sekundární analýzy dat z dosavadních empirických výzkumů vztahujících se ke vzdělávacím potřebám, percepci spravedlnosti ve vzdělávání s pilotáží dotazníkového šetření. Průběžné výsledky byly prezentovány na mezinárodních konferencích EERA, APERA a na konferenci ČAPV.

Řešení projektu Centra základního výzkumu školního vzdělávání v roce 2006 lze charakterizovat jako intenzivní rozvoj koordinovaných vědeckovýzkumných aktivit s relevantními výstupy, četnou publikační produkcí, prohlubováním teoreticko-metodologické báze oboru, posilováním mezinárodní spolupráce a vědeckých kontaktů s významnými pracovišti pedagogického výzkumu v zahraničí.

V prvním roce řešení byl stabilizován integrovaný řešitelský tým obou pracovišť. Zdokonaleny byly podmínky realizace projektu, vybavení pracovišť technikou

a zahraniční literaturou. Rozšířeny a zdokonaleny byly také formy vzájemné i externí komunikace, vědeckého diskurzu, prezentace a publikace výsledků řešení.

Díky přidělenému finančnímu grantu podporujícím řešení projektu v rámci rozpočtové kapitoly „Výsledky“ byly splněny všechny závazně plánované aktivity:

- Vydáno bylo první číslo bulletinu *Orbis scholae*, který představuje nové periodikum zaměřené cíleně na výzkumy školního vzdělávání. Toto vydání umožnilo prezentovat projekt jako celek (v češtině i angličtině) a publikovat úvodní studie ke všem sedmi dílčím cílům projektu.
- Prezentaci projektu v síti internet umožňuje zřízená webová stránka Centra.
- Plánovaná metodologická monografie *Videostudie: výzkum výuky založený na analýze videozáznamu* (Janík, Miková 2006) byla vydána v nakladatelství Paido. Studie seznamuje s dosud u nás málo využívanou výzkumnou metodou a možnostmi jejího využití (cíl 7).
- Plánované mezinárodní kolokvium pod názvem *Transformace zemí Visegrádské skupiny a jejich vzdělávací systémy* (Praha 6. – 7. 12. 2006) výrazně přispělo k posílení mezinárodní dimenze řešení projektu a obnovilo spolupráci se zeměmi střední Evropy.

Kromě výše uvedených závazně plánovaných aktivit byla realizována řada dalších a byly publikovány dílčí výsledky řešení uvedené blíže v popisu řešení sedmi dílčích cílů, který následuje:

Dílčí cíl 1:

Řešení projektu Centra základního výzkumu v tomto dílčím cíli, zaměřené na srovnávací analýzu vzdělávacích systémů Visegrádské skupiny, probíhalo podle plánu, avšak s personálními změnami vzhledem k dlouhodobému vážnému onemocnění a úmrtí J. Kotáska, hlavního řešitele tohoto cíle. Vedení řešitelského týmu převzala koordinátorka Centra E. Walterová, mezinárodní spolupráci koordinoval D. Greger, participuje J. Vašutová, další členové Centra a doktorandi.

Analýza transformace vzdělávacích systémů zemí Visegrádské skupiny (dále V4) na makroúrovni představuje nezbytný obecný rámec pro komparace i pro výzkumy školního vzdělávání na nižších úrovních (lokality, školy, třídy). Hlavní cíl v roce 2006 v tomto komponentu bylo shromáždění a kritická analýza mezinárodních studií a výzkumů, dokumentujících důsledky sociální transformace a změny ve školním vzdělávání po roce 1989 v dané skupině i v jednotlivých zemích V4. Na základě této analýzy byla zpracována vstupní teoreticko-metodologická studie *Transformace vzdělávacích systémů zemí Visegrádské skupiny: Srovnávací analýza* (Walterová, Greger 2006) a byly připraveny pracovní materiály pro jednání mezinárodní konference. Vstupní studie vychází z charakteristik kontextu, společných a specifických rysů vzdělávacích systémů V4 v historii i v současnosti, navrhuje koncepci a postupy řešení, periodizaci transformačního procesu a operacionalizaci komplexního přístupu založeného na vícedimenzionální analýze.

Součástí řešení byla intenzivní komunikace se zahraničními partnery, rešerše relevantních mezinárodních komparací publikovaných v angličtině a studijní pobyt

koordinátorky v Německém ústavu pro mezinárodní pedagogický výzkum (DIPF) ve Frankfurtu n. M., konzultace s garanty Centra, zejména s W. Mitterem a členem Rady Centra B. von Koppem.

Vrcholnou aktivitou v roce 2006 bylo mezinárodní kolokvium (Praha, 6. – 7. 12. 2006), jehož se zúčastnili odborníci zastupující všechny země V4 a další zahraniční partneři Centra. Kolokvium přineslo nové poznatky o současném stavu, specifických problémech a rozdílných prioritách vzdělávací transformace i o výhledech dalšího rozvoje vzdělávacích systémů.

Podstatným výsledkem je dohoda o dalším postupu řešení, zejména pak o struktuře národních případových studií a dimenzích komplexní analýzy. V příštím roce budou zpracovány a publikovány expertní studie zaměřené na analýzu transformačního procesu, zahájeny práce a diskuse národních případových studií a řešeny metodologické otázky průřezové srovnávací studie, která spolu s případovými studiemi bude součástí monografie publikované v angličtině jako hlavní výstup řešení v roce 2008.

Dílčí cíl 2:

Hlavním výstupem dílčího cíle 2, který má být naplněn v roce 2010, budou tři analytické studie o vzdělávacích systémech Německa, Švédska a Velké Británie, jež se vzájemně liší typem školské soustavy. Tyto studie budou zároveň obsahovat komparaci s českým vzdělávacím systémem. Širším cílem a východiskem řešení celého dílčího cíle pak je přispět k rozvoji české srovnávací pedagogiky a její metodologie. Z tohoto důvodu jsme také v prvním roce šetření vypracovali rozsáhlou monografickou studii *Srovnávací pedagogika: Vývoj a proměny v globálním kontextu* (Walterová 2006) a úvodní kapitolu v rámci sborníku řešitelů vydanou v nakladatelství Karolinum, která je věnována vývoji české srovnávací pedagogiky. Dále jsme provedli rešerši odborné literatury v českém jazyce, která je věnována vzdělávacím systémům tří zmíněných zemí nebo dílčím problémům vzdělávání v těchto zemích. Obsahová analýza zahraničních studií věnovaných komparaci vzdělávacích systémů různých zemí se stala základem pro vypracování návrhu struktury budoucích publikací. Výsledky této fáze řešení dílčího cíle 2 byly souhrnně publikovány v teoreticko-metodologické studii v bulletinu Centra (*Orbis scholae* 1/2006).

Součástí přípravných kroků v řešení cíle byla rovněž stáž v *Institute of International Education* na stockholmské univerzitě, která umožnila konzultace s domácími odborníky i přístup k primárním pramenům pro přípravu studie o švédském vzdělávacím systému, a četné konzultace se členem rady Centra, dr. von Koppem, o německém vzdělávacím systému. Ten také přislíbil účast na přípravě studie o německém vzdělávacím systému v českém jazyce; také jsme během pobytu ve Švédsku získali spolupracovníka na přípravu studie o švédském školství. V této fázi jsme rovněž publikovali první dvě dílčí srovnávací studie porovnávající jazykovou politiku Německa a ČR ve vztahu k rané výuce cizích jazyků (Ježková 2006) a studii o problémech školního vzdělávání v Německu a ČR, založenou na analýze výsledků mezinárodních výzkumů a reakcí na ně (Janík, Najvarová 2006).

V následujícím roce řešení projektu budeme pokračovat v přípravě dalších komparativních studií a proběhne oponentura navržené struktury publikace. Ve druhé polovině roku 2007 bude vytvořena první pracovní verze monografie o vzdělávacím systému Spolkové republiky Německo, která bude vydána v roce 2008. V dalších letech budou následovat publikace o vzdělávacích systémech Švédska a Velké Británie.

Dílčí cíl 3:

Dílčí cíl 3 projektu Centra si klade za cíl kriticky posoudit stav naplňování principu spravedlivosti ve vzdělávání školskými systémy ve vybraných evropských zemích na základě dat z empirických výzkumů a navrhnout strategie v oblasti vzdělávání podporující sociální soudržnost ve společnosti. Dosažení konečného cíle je v souladu se zadávací dokumentací plánováno na rok 2008, nicméně již v průběhu prvního roku šetření bylo publikováno několik výstupů v rámci tohoto dílčího cíle.

V průběhu prvního roku řešení jsme se soustředili na tři základní úkoly. Především jsme vymezili teoretický rámec řešení dílčího cíle a specifikovali jsme metodologii jeho řešení. Výstupem této přípravné fáze byla teoreticko-metodologická studie publikovaná v *Orbis scholae* 1/2006 a dále úvodní teoretická studie o spravedlnosti a kvalitě ve vzdělávání publikovaná ve sborníku řešitelů vydaném v nakladatelství Karolinum.

Druhý úkol představovaly konkrétní analýzy spravedlnosti ve vzdělávání. Publikovali jsme analýzy spravedlivosti vzdělávacích systémů zemí EU na základě vybraných indikátorů, sekundární analýzy dat z mezinárodních výzkumů i analýzy vlastních dat o percepci spravedlivosti vzdělávání u žáků povinné školní docházky v 6 zemích EU, ale také studie popisující různé aspekty vzdělávání, které mohou přispět k větší spravedlivosti vzdělávání na úrovni školy. Tyto studie vycházejí ze srovnání českého školního vzdělávání se vzděláváním v dalších vybraných zemích. Třetím důležitým úkolem v roce 2006 byla příprava rozsáhlého mezinárodního dotazníkového šetření, které je plánováno na rok 2007. V průběhu prvního roku řešení jsme připravili výzkumné nástroje a provedli jejich pilotáž, a to vše ve spolupráci s partnery z dalších čtyř zemí EU podle společné metodiky. Byla také sepsána zpráva z pozorování z pilotáže v českém i anglickém jazyce a pořízen soubor dat z předvýzkumu.

V roce 2006 byl v rámci dílčího cíle 3 publikován jeden sborník a 10 studií, sekundární analýzy dat byly také prezentovány na konferenci ČAPV 2006 a na mezinárodní konferenci APERA 2006 v Hongkongu.

V příštím roce řešení projektu bude hlavní aktivitou realizace mezinárodního dotazníkového šetření na rozsáhlém vzorku žáků 8. ročníku povinné školní docházky v pěti zemích EU. V roce 2007 bude rovněž zahájena příprava mezinárodní konference ke spravedlnosti ve vzdělávání, která se uskuteční v roce 2008 v Praze.

Dílčí cíl 4:

Řešení projektu v tomto dílčím cíli bylo zaměřeno jednak na mapování stavu poznání stávajících potřeb na základě zjištění dostupných výzkumů a sekundární analýzy sociologických šetření požadavků veřejnosti na školní vzdělávání, jednak na metodologickou a organizační přípravu vlastního empirického výzkumu.

V roce 2006 byla provedena rozsáhlá sekundární analýza výsledků sociologických šetření požadavků veřejnosti na školní vzdělávání (a jejích dílčích skupin, tj. rodičů, mladých lidí, zaměstnavatelů, expertů) realizovaných v letech 1989-2006, konzultace s řešiteli některých výzkumů, obstarání a studium závěrečných zpráv. Tyto dílčí a vzájemně izolované poznatky byly uvedeny do nových souvislostí, komparovány, syntetizovány, byl proveden pokus o identifikaci trendů ve změnách postojů atd. Výsledky byly publikovány v úvodní studii *Vzdělávací potřeby pro 21. století* (Walteřová, Černý 2006).

Byl proveden výběr respondentů pro plánované kvalitativní šetření (formou polostrukturovaných rozhovorů) ve dvou kategoriích : 1) experti – výzkumní pracovníci i decizní sféra a praxe, 2) české elity (podkategorie: představitelé vědy, kultury, neziskového sektoru, politiky, byznysu, médií, církví a náboženských směrů).

Důraz byl kladen také na kritické studium současného stavu řešení problému v ostatních zemích (zejména s důrazem na členské státy OECD a skupinu Visegrádských zemí), studium klíčových Country Reports za tyto země (projekt OECD *Understanding the demand for schooling*), studium základní literatury k tématu (*Demand-Sensitive Schooling. Evidence and Issues*. OECD 2006), konzultace s předními zahraničními experty ze zemí střední Evropy.

V příštím roce budou připraveny nástroje pro kvalitativní i kvantitativní šetření (otázky, dotazník), které projdou interní i externí oponenturou a budou testovány na menším vzorku respondentů (pilotáž). Bude kladen důraz na šetření požadavků reprezentantů školského managementu na školní vzdělávání a jejich názorů na podobu a sociální funkci školy v 21. století. Zcela stěžejním a časově náročným úkolem však bude zahájení polostrukturovaných rozhovorů s představiteli českých elit a expertů v oblasti vzdělávání, které představují kvalitativní komponentu šetření požadavků na školní vzdělávání.

Dílčí cíl 5:

Cílem tohoto dílčího cíle je identifikovat systém faktorů, které ovlivňují reálné fungování české školy, a odhalit potenciál jejího rozvoje. Jako základní výzkumná strategie byla vybrána případová studie jako metoda zastřešující různé dílčí výzkumné metody a konkrétní výzkumné nástroje, které budou realizovány na vzorku šesti základních škol.

V první etapě řešení se řešitelský tým soustředil na teoretickou-metodologickou reflexi zahraničních i domácích výzkumů školní reality. Ze zahraničních zdrojů jako základní koncepční rámec poslouží projekt OECD *Schooling for Tomorrow* a za klíčové koncepty budou považovány pojmy jako např. *dobrá škola*, *kvalitní škola*,

efektivní škola, učící se škola, proces změny, zlepšování či zdokonalování školy apod. Jako dobré východisko se jeví také tzv. rámec autentického zlepšení škol (Hargreaves 1998, Hopkins 2001). V domácím prostředí byly analyzovány všechny dostupné případové studie škol a poté byla především s ohledem na metodologická hlediska zpracována komparace dvou případových studií, které se zaměřily na základní školu (Pol 2005, Walterová 2004). Lze navázat na bohaté zkušenosti získané v rámci realizace případové studie školy ve výzkumném záměru Pedagogické fakulty UK *Rozvoj národní vzdělanosti a profesionalizace učitelů v evropském kontextu* (1999-2004).

Na základě výše zmíněných analýz byl učiněn závěr, že bude připravena a realizována tzv. vícečetná případová studie (*multi-case study*), která umožní komparativní přístup a zvýší možnosti zobecnění výsledků výzkumu.

Jako dílčí výstup byla v projektovém bulletinu Orbis scholae publikována studie *Potenciál změny v realitě školy: Strategie případové studie* (Walterová, Starý 2006), která v podstatě shrnuje výsledky teoretické reflexe dosavadního stavu řešení i strategii dalšího postupu řešení.

V příštím roce bude připravena, realizována, vyhodnocena a oponována pilotní případová studie na jedné základní škole, která předvýzkumně ověří konkrétní výzkumné nástroje, a připraví je tak pro terénní empirický výzkum na dalších školách.

Dílčí cíl 6:

V průběhu roku 2006 byla provedena kritická analýza literatury a mezinárodních dokumentů vztahujících se k problematice kurikula. Výstupem je celkem 17 studií a jeden sborník, na jejichž sepsání se podíleli jak brněnští, tak pražští pracovníci. Vzhledem k tomu, že tyto publikace vznikly v úvodní etapě řešení projektu, jsou zaměřeny na mapování klíčových problémů teorie, tvorby a výzkumu kurikula. Pozornost byla věnována také problémům školního vzdělávání v České republice i v zahraničí, analyzovaly se problémy související s cíli a obsahy vzdělávání ve vybraných vyučovacích předmětech, resp. vzdělávacích oblastech, a to zejména v oblasti cizích jazyků a matematicko-přírodovědného vzdělávání. Vedle toho byly zpracovány další teoretické studie, v nichž se věnovala pozornost vybraným tématům kurikulární problematiky (paradigmata kurikulárního diskursu, role učitele při práci s kurikulem, kurikulární politika, trendy vývoje všeobecného vzdělávání, kompetence ve struktuře kurikula a další). Významný příspěvek k řešení tohoto cíle představuje zkoumání učebnic v různých vyučovacích předmětech a oborech školního vzdělávání. Studie k výzkumu učebnic, které řešitelský tým publikoval, nabízejí přehled o výzkumech učebnic realizovaných v České republice a v zahraničí, věnují pozornost metodologickým problémům tvorby a výzkumu učebnice a prezentují výsledky vlastních empirických výzkumů učebnic.

Výsledky výše uvedených analýz byly průběžně prezentovány na konferencích a seminářích doma i v zahraničí. Na PdF MU v Brně byla uspořádána konference *Foreign Language Acquisition at an Early Age*, dále seminář *Problémy kurikula základní školy*, seminář pracovní skupiny pro výzkum učebnic, semináře věnované terminologickým problémům spojeným s kurikulem. Těchto odborných akcí se

vedle řešitelů účastnili také doktorandi a přizvaní odborníci z České republiky i ze zahraničí.

Syntetizujícím výstupem za rok řešení 2006 je studie *Model tvorby kurikula všeobecného vzdělávání* publikovaná v *Orbis scholae* (Maňák, Janík 2006).

V příštím roce budou badatelské a publikační aktivity řešitelů směřovat k vytváření integrovaného modelu tvorby kurikula. Výsledky této práce budou průběžně publikovány. Dále bude pokračovat výzkum učebnic, jehož výsledky budou prezentovány v monografii s názvem *Hodnocení učebnic*. V souvislosti s řešením projektu Centra základního výzkumu školního vzdělávání bude uspořádána konference k problematice kurikula, z níž bude vydán sborník příspěvků na CD-ROM.

Dílčí cíl 7:

V souvislosti s řešením cíle byla v průběhu roku 2006 publikována jedna monografie a 6 studií. V těchto publikacích jsou dokumentovány vize i aktivity řešitelského týmu. V úvodní etapě řešení projektu byly položeny základy archivu výzkumných dat, která zde budou archivována v různých formátech, aby byla využitelná pro další případné (re)analýzy. Dále byla vytvořena a pilotována metodika analýzy procesů vyučování a učení (videostudie), která navazuje na předchozí výzkumy realizované Centrem pedagogického výzkumu PdF MU. Hlavním publikačním výstupem je monografie *Videostudie: výzkum výuky založený na analýze videozáznamu* (Janík, Míková 2006), která popisuje metodiku videostudie v obecných metodologických souvislostech a na konkrétním příkladu ilustruje možnosti její adaptace vzhledem k oborově specifickým aspektům výuky fyziky v základní škole. Dalším syntetizujícím výstupem za rok řešení 2006 je studie *Zkoumání procesů vyučování a učení prostřednictvím videostudie*, publikovaná v *Orbis scholae* (Janík, Najvar 2006). V průběhu roku 2006 se připravovala a ověřovala konkretizovaná metodika *CPV videostudie cizích jazyků*, která byla předložena k externímu oponentnímu řízení. Závěry oponentního řízení byly využity ke zkvalitnění metodiky.

V rámci řešení dílčího cíle 7 byl uspořádán cyklus metodologických workshopů věnovaných problematice výzkumu založeného na analýze videozáznamu. Cílem workshopů bylo zprostředkovat získané metodologické dovednosti a zkušenosti členům řešitelského týmu a studentům magisterských a doktorských studijních programů a dalším zájemcům. Workshopy byly věnovány následujícím tématům: *Kategoriální systémy a výzkum výuky založený na analýze videozáznamu*; *Stav řešení dílčích projektů – videostudie zeměpisu a videostudie fyziky*; *Interview vedené nad videozáznamem – metodologický postup zkoumání subjektivních teorií učitelů*.

V příštím roce se bude pokračovat v analýzách zaměřených na vybrané aspekty výuky v různých vyučovacích předmětech (např. role médií ve výuce fyziky a zeměpisu se zvláštním zřetelem k učebnicím, experimenty ve výuce fyziky, subjektivní teorie učitelů fyziky a zeměpisu). Dále bude proveden sběr dat v rámci videostudie cizích jazyků. Vzhledem k tomu, že získané výzkumné výsledky umožňují vstupovat do mezinárodně srovnávacího výzkumu, budou výstupy prezentovány v komparativní perspektivě na významných evropských konferencích. Řešitelský tým připravuje ve spo-

lupraci se zahraničními partnery společná sympozia k problematice videostudií na významných evropských konferencích, jako jsou EARLI 2007, ESERA 2007 a další.

V souhrnu zdůrazňujeme následující přínosy řešení projektu jako celku:

- Prohloubení teoretických a metodologických základů výzkumu školního vzdělávání na základě kritické analýzy relevantních mezinárodních i domácích studií a výzkumů s publikačními výstupy. Vstupní teoreticko-metodologické studie byly publikovány společně v bulletinu Centra.
- Prezentace pěti zásadních metodologicky orientovaných referátů na významných mezinárodních konferencích (EERA, APERA) a jedenácti referátů na 14. konferenci ČAPV.
- Publikace dvou zásadních metodologicky orientovaných monografií vztahujících se k: a) mezinárodnímu komparativnímu výzkumu (*Srovnávací pedagogika: Vývoj a proměny v globálním kontextu*, Walterová 2006) b) výzkumu školní výuky v reálném prostředí třídy (*Videostudie: Výzkum výuky založený na analýze videozáznamu*, Janík, Miková 2006).
- Publikace tří kolektivních monotematických sborníků zaměřených na klíčové a aktuální problémy školního vzdělávání: a) kritické hodnocení zahraničních zkušeností a inspirace pro školní vzdělávání ze zahraničí (Greger; Ježková, eds., Karolinum 2006); b) analýzu kurikula s důrazem na kurikulum základní školy, jeho tvorbu, realizaci a výzkum (Maňák, Janík, eds., Masarykova univerzita 2006); c) osvojování cizích jazyků s důrazem na specifika raného věku (Hanušová, Najvar, eds., Masarykova univerzita 2006), publikace je vydána v anglickém jazyce.
- Využívání empirických dat, především z mezinárodních výzkumů, příprava a realizace vlastních empirických výzkumů spojené s rozšiřováním repertoáru výzkumných metod, zejména: a) v cíli 3 provedení pilotáže mezinárodních výzkumů percepce spravedlivosti vzdělávání u žáků v období povinné školní docházky; b) v cíli 4 provedená rozsáhlá sekundární analýza výsledků sociologických šetření požadavků veřejnosti na školní vzdělávání z let 1989 - 2006; příprava vlastního výzkumu, který bude realizován kvantitativními i kvalitativními metodami; v cíli 7 ověřování a zkvalitňování metodiky videostudie; založení databáze videostudií.
- Prohlubování mezinárodní spolupráce zejména se zeměmi sousedními (Slovensko, Polsko, Maďarsko, Rakousko, Německo), nové navazování pracovních kontaktů s dalšími evropskými zeměmi (Švédsko) a výraznějšími vstupy do globálního diskurzu o vzdělávání. Jedním z důležitých kroků v této spolupráci je přijetí mezinárodního projektu navazujícího na cíl 3, zaměřeného na srovnávací analýzu vzdělávací politiky ve vztahu ke znevýhodněným skupinám žáků a studentů (EUROPEP, účast 8 zemí EU).
- Poskytování výsledků základního výzkumu školního vzdělávání praxi a ověřování v aplikacích (v rozvojových projektech, ve vzdělávání učitelů, ve spolupráci se školami, v organizování workshopů ap.).
- Řešení projektu Centra posílilo vazby výzkumu na doktorské studium. Výsledky jsou využívány v kurzech, seminářích a dílnách pro doktorandy. Doktorandi se také účastní řešení projektu Centra, event. projektů navazujících. Témata

doktorských disertací a seminárních prací jsou orientována na problémy, jimiž se projekt prioritně zabývá.

První rok řešení, přesněji 10 měsíců, lze považovat za úspěšně splněnou první etapu realizace projektu potvrzující zejména význam koordinovaného postupu týmového řešení a nosnost výzkumného přístupu, který upřednostňuje víceúrovňové analýzy školního vzdělávání: mezinárodní komparace, analýzy na makroúrovni vzdělávacího systému, výzkumy školy jako celku i výzkumy výuky na úrovni třídy.

V následujícím roce se výzkumný tým soustředí výrazněji na realizaci komparativních a empirických výzkumů a produkci nových teoretických poznatků. Budou oponovány a publikovány analytické národní studie zaměřené na transformaci vzdělávacích systémů čtyř zemí Visegrádu, zpracována studie o současném německém vzdělávacím systému. Realizováno bude hlavní šetření mezinárodního výzkumu zaměřeného na srovnání percepce spravedlivosti školy u žáků z pěti evropských zemí a také budou provedeny sekundární analýzy dat z dřívějších výzkumů. Ve zjišťování požadavků na vzdělávání se empirický výzkum zaměří na potřeby školských manažerů, budou také zahájeny rozhovory s představiteli českých elit a s experty. Ve výzkumech školní reality bude provedena pilotní případová studie české základní školy a vytvořen model vícečetné studie pro výzkum reálného fungování školy jako učící se organizace. Výzkum kurikula se soustředí na víceúrovňový proces jeho tvorby a na realizaci ve výuce. Na základě standardizované metodiky budou pořízeny videozáznamy výuky v jednotlivých vyučovacích předmětech a budou analyzována získaná data.

Součástí řešení projektu bude organizace řady workshopů, z toho jeden bude mezinárodní (cíl 1), další budou orientovány zejména na řešení cílů 5 a 7, plánována je konference zaměřená na problémy tvorby a výzkumu kurikula.

Skupiny řešitelů se zúčastní s referáty prezentujícími výzkum Centra 13. světového kongresu srovnávací pedagogiky, konferencí EERA, ESERA, ČAPV a dalších. Regulérně bude pokračovat spolupráce se zahraničními partnery, zejména v cílech 1, 2, 3, 7, v nichž je mezinárodní dimenze výzkumu součástí koncepce projektu Centra. Počítá se také se stážemi doktorandů na pracovištích partnerů v zahraničí. Publikační výstupy budou mít v roce 2007 především formu vědeckých studií, elektronických sborníků a příspěvků do odborných časopisů. Vyjdou tři monotematická čísla bulletinu *Orbis scholae*, věnovaná výzkumu kurikula, učitelské profese a transformaci vzdělávacích systémů, poslední bude vydáno v angličtině.

Lze předpokládat, že za podmínek, které zajišťuje projektu finanční grant a dosavadní kapacita řešitelského týmu, bude Centrum výrazně vstupovat do kontextu českého pedagogického výzkumu jako pracoviště výzkumu základního i jako pracoviště referenční a účastník aktuálního mezinárodního diskurzu o školním vzdělávání.

Podrobnější informace o projektu, jeho cílech a dílčích komponentech byly zveřejněny v *Orbis scholae*, č. 1/2006.

Informace o Centru lze nalézt také na www.pedf.cuni.cz/uvrv/reces.

Eliška Walterová (řešitelka-koordinátorka projektu)